

Освітній компонент : Гінекологія, репродуктивне здоров'я та планування сім'ї
Освітня програма : Лікувальна справа

Практичне заняття № 9

Тема: Консервативні та оперативні методи лікування гінекологічних хворих і догляд за ними

Актуальність теми

Гінекологічним хворим призначають амбулаторне, стаціонарне та санаторно-курортне лікування. За показаннями проводять консервативне, фізіотерапевтичне та хірургічне лікування. Фельдшер повинен володіти методикою проведення певних процедур, підготовкою хворих до оперативних втручань для повноцінного надання допомоги гінекологічним хворим.

Навчальні цілі

Студент повинен знати:

- принципи роботи відділення консервативних методів лікування, особливості деонтології у гінекологічному відділенні;
- методику проведення різних видів місцевого лікування гінекологічних хворих;
- покази та протипокази до проведення місцевого лікування гінекологічних хворих;
- принципи роботи відділення оперативних методів лікування;
- покази і обсяг обстеження хворих до планових і ургентних операцій;
- методи знеболювання в гінекології;
- особливості підготовки перев'язувального та шовного матеріалу. Стерилізація наборів інструментів для гінекологічних операцій.

Студент повинен вміти:

- вводити в піхву тампон;
- проводити піхвові ванночки;
- проводити піхвові спринцювання;
- готувати жінок до гінекологічних операцій;
- доглядати за хворими після операцій.

Виховні цілі

Формувати навички спілкування з гінекологічними хворими, професійної відповідальності за правильність та своєчасність виконання обов'язків фельдшера під час обстеження жінки.

Розвивати в особистості студента таких якостей як милосердя і гуманізм, чуйність, довіра, повага. Сформувати професійну орієнтацію, установку за своєчасність надання допомоги при нетипових ситуаціях, розвивати елементи клінічного мислення.

Формування професійних навичок і вмінь

Алгоритм виконання практичної навички Проведення внутрішньом'язових ін'єкцій

Необхідний інструментарій: стерильні шприци (5 або 10 мл), голки довжиною 6 см, просвітом 0,8-1,0 мм, стерильні ватні кульки, медикаменти, рушник, мило, 96 % етиловий спирт.

Послідовність дій: - помийте руки 2 рази під проточною водою з милом, висушіть рушником і обробіть спиртом;
- підготуйте шприц до виконання ін'єкції;

- шкіру верхнього зовнішнього квадранта сідниці протріть по чергово двома - покладіть хвору на живіт або на бік;
- ватними кульками, змоченими в 96 % спирті;
- у правій руці тримайте приготовлений шприц з голкою (2-м пальцем притисніть поршень, 5-м муфту голки, а іншими пальцями підтримуйте циліндр шприца);
- першим та другим пальцями лівої руки розтягніть шкіру на місці ін'єкції;
- перпендикулярно до поверхні шкіри різким рухом введіть голку, залишивши 1 см її над шкірою;
- дещо відтягніть поршень до себе і переконайтесь, що голка не потрапила в просвіт судини;
- повільно введіть ліки, натискаючи на поршень лівою рукою;
- притисніть до шкіри кульку з спиртом, швидким рухом витягніть голку.

Алгоритм виконання практичної навички Проведення внутрішньовенних ін'єкцій

Необхідний інструментарій: стерильні шприци, голки для в/в ін'єкцій, ампули з ліками, стерильні ватні кульки, 96 % етиловий спирт, джгут, тверда подушка, рушник, мило.

Послідовність дій: - помийте руки під проточною водою з милом, просушіть рушником і обробіть спиртом;

- підготуйте шприц до виконання ін'єкції;
- покладіть хвору на спину;
- під лікоть хворої підкладіть тверду подушку;
- накладіть на плече вище ліктьового суглоба гумовий джгут (на сорочку, рушник або серветку) так, щоб вільні кінці були спрямовані вгору;
- попросіть хвору кілька разів стиснути і розтиснути кулак;
- протріть внутрішню поверхню ліктьового згину двома ватними кульками по чергово, змочивши їх у спирті, в напрямку від центру до периферії;
- візьміть шприц у праву руку так, щоб вказівний палець фіксував муфту голки, а інші обхоплювали циліндр шприца;
- перевірте прохідність голки і відсутність повітря в шприці;
- відтягніть шкіру вниз за напрямком вени і зафіксуйте її.

Виконання ін'єкції:

- тримайте шприц паралельно до шкіри, зрізом голки доверху, проведіть венопункцію;
- відчувши «провал», легенько відтягніть поршень до себе до появи крові в шприці;
- зніміть лівою рукою джгут;
- не змінюючи положення шприца, лівою рукою затисніть циліндр між 2-м та 3-м пальцями, а першим пальцем натисніть на поршень;
- введіть повільно ліки, залишіть в шприці 1 мл рідини;
- притисніть до місця ін'єкції ватну кульку, змочену в спирті;
- різким рухом витягніть голку;
- попросіть хвору зігнути руку в ліктьовому суглобі на 3-5 хв, залишивши ватку із спиртом на місці ін'єкції.

Алгоритм виконання практичної навички Проведення піхвової ванночки

1. Підготовка хворої:

- запропонувати хворій спорожнити сечовий міхур та пряму кишку;
- укласти хвору на гінекологічне крісло;
- провести туалет зовнішніх статевих органів.

2. Підготувати необхідний інструментарій:

- гумові рукавички;
- дзеркало Куско;
- лікувальний розчин;
- пінцет;
- корнцанг;
- ватні кульки.

3. Послідовність дій:

- одягти гумові рукавички;
- у піхву вводять двостулкове дзеркало Куско, розкривають його і фіксують у розкритому положенні;
- протирають шийку матки ватним тампоном, видаляючи слиз;
- наливають лікувальний розчин;
- першу порцію одразу зливають, наливають наступну (під сідниці жінки підкладають валик);
- тривалість процедури 10-15 хвилин;
- розчин виливають;
- дзеркало закривають і виводять з піхви.

Алгоритм виконання практичної навички Проведення спринцювання піхви

1. Підготовка хворої:

- запропонувати хворій спорожнити сечовий міхур та пряму кишку;
- укласти хвору на гінекологічне крісло.

2. Підготувати необхідний інструментарій:

- гумові рукавички;
- кухоль Есмарха;
- лікувальний розчин;
- гумова трубка;
- наконечник.

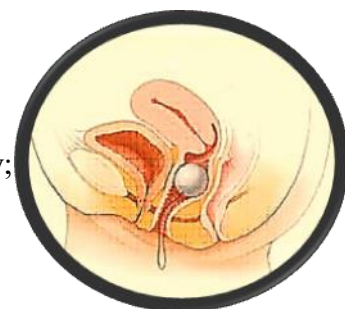
3. Послідовність дій:

- одягти гумові рукавички;
- заповнити кухоль Есмарха лікувальним розчином відповідно до призначення лікаря;
- кухоль повинен знаходитися на 0,5-1 м над рівнем тазу хворої;
- випустити з трубки невелику кількість розчину, обмиваючи зовнішні статеві органи хворої;
- великим і вказівним пальцями лівої руки розводять статеві губи та промивають присінок піхви невеликою кількістю розчину;
- вводять наконечник у піхву на глибину 8-10 см і проводять спринцювання круговими рухами (наконечник слід вводити по задній стінці піхви);
- тривалість процедури – 10 хвилин.

Алгоритм виконання практичної навички Введення тампона у піхву

1. Підготовка хворої:

- запропонувати хворій спорожнити сечовий міхур та пряму кишку;
- укласти хвору на гінекологічне крісло;

- провести туалет зовнішніх статевих органів.

2. Підготувати необхідний інструментарій:

- гумові рукавички;
- пінцет або корнцанг;
- тампон просякнутий лікувальним розчином;
- дзеркало Сімпса.

3. Послідовність дій:

- одягти гумові рукавички;
- ввести дзеркало в піхву;
- за допомогою корнцанга ввести тампон в піхву;
- вивести дзеркало з піхви, притримуючи тампон корнцангом;
- проінформувати пацієнтку про те, що через 12 годин необхідно тампон вилучити з піхви.

Алгоритм виконання практичної навички Загальна підготовка хворої до планової операції

Місце проведення: ЖК або поліклініка.

Послідовність дій:

1. Лабораторні дослідження.
  - клінічний аналіз крові;
  - загальний аналіз сечі;
  - біохімічний аналіз крові
  - визначення групи крові та резус-належності;
  - кров на реакцію Вассермана та ВІЛ-інфекцію;
  - мазок на мікрофлору, визначення чутливості до антибіотиків;
  - ЕКГ, рентгенологічні дослідження органів грудної клітки, травного каналу.
2. Клінічні дослідження.

Призначають консультації фахівців:

- стоматолога;
- отоларинголога;
- анестезіолога;
- терапевта;
- інших лікарів(за показаннями).

3. Після повного обстеження хвору(на 3-5 день після менструації) госпіталізують.

Алгоритм виконання практичної навички Підготовка хворої до ургентної операції

Послідовність дій:

- допомагати лікарю при визначенні групи крові та її резус-належності;;
- зголити волосся на зовнішніх статевих органах та передній черевній стінці
- провести туалет статевих органів;
- промити шлунок зондом;
- катетеризувати сечовий міхур;
- увести постійний катетер;
- провести премедикацію за 30 хвилин до операції(можна безпосередньо в операційній).
Очисну клізму робити не можна!

Алгоритм виконання практичної навички Передопераційна підготовка хворої до планової операції

Місце проведення: гінекологічний стаціонар.

Послідовність дій:

1. Напередодні операції:
  - на обід – бульйон, грінки;
  - на вечерю – солодкий чай;
  - гігієнічні процедури: зробити очисну клізму, зголити волосся на лобку та зовнішніх статевих органах, прийняти душ, змінити білизну;
  - на ніч – снодійні засоби або транквілізатори(еленіум, ноксирон, нозепам, сибазон та ін.). Зранку хвора не снідає!
2. Напередодні операції:
  - зробити очисну клізму;
  - провести піхвову ванночку або спринцювання дезрозчином;
  - обробити шийку матки 5% розчином йоду;
  - перед екстирпацією матки обробити піхву 70% розчином етилового спирту, провести тампонаду стерильним бинтом;
  - провести премедикацію: за 40 хв. До операції ввести 2 мл 1% р-ну промедолу та 1 мл 1% р-ну димедролу, за 30 хв. – 1 мл 1% р-ну атропіну сульфату;
  - катетеризувати сечовий міхур. Перевезти хвору в операційну(тільки на каталці). В операційній ввести в сечовий міхур постійний катетер.

Алгоритм виконання практичної навички Догляд за хворими у післяопераційний період

1. З операційної хвору перевозять на каталці до палати інтенсивної терапії. Хвору перекладають на функціональне ліжко(попередньо зігріте).
2. На низ живота кладуть міхур з льодом і тягар.
3. Медична сестра повинна спостерігати: з пробудженням хворої, пульсом, АТ, диханням, забарвленням шкіри, станом пов'язки на післяопераційній рані, виділеннями з піхви, поведінкою хворої, сечовипусканням. Якщо хвору нудить, то її голову необхідно повернути на бік. Підставляють лоток з рушником, забезпечують доступ свіжого повітря.
4. Перші 6-8 годин хворій не дозволяють пити. Можна змочити її губи та язик вологим тампоном.
5. Через 6-8 годин після знеболювання вводять 2 мл 1% р-ну промедолу та 1-2 мл 1% р-ну димедролу. На 3-тю добу замість цих препаратів вводять анальгін.
6. Рекомендується активне ведення післяопераційного періоду. На 2-гу добу після операції хворій дозволяють вставати.
7. З 1-ї доби проводять профілактику пневмонії(дихальна гімнастика, банки або гірчичники, оксигенотерапія та ін.).
8. З 1-ї доби для стимуляції перистальтики кишківника вводять 2 мл церукалу, 1 мл прозерину. На 2-гу добу роблять гіпертонічну клізму, на 3-ю – очисну клізму.
9. Туалет зовнішніх статевих органів проводять дезрозчинами двічі на день.
10. Першу перев'язку роблять на 2-гу добу(потім за показаннями).
11. Шви знімають на 7-8 добу.
12. Призначають дієту(на 1-й день – стіл 0). На 2-гу добу хвора може випити до 1-1,5 літра рідини(відвар шипшини, мінеральну воду без газів, бульйон, кефір). На 3-тю добу рекомендуються протерті супи, пюре, печені яблука. На 7-8 добу хвору переводять на загальний стіл.

Клінічні задачі

Задача 1

До вас звернулась жінка 50-ти років у якої діагностовано фіброміома матки. Зі слів жінки їй запропонована надпіхвова ампутація матки. Проведіть підготовку пацієнтки до даної операції.

Задача 2

Ви працюєте в процедурному кабінеті жіночої консультації. Під час піхвового спринцювання виділення з водою потрапили вам на обличчя. Ваші дії? Яким режимним наказом ви будете керуватись?

Задача 3

До вас звернулася жінка, яка хоче зробити штучний аборт. Остання менструація була два місяця тому. З її слів, їй рекомендували жінку, що робить аборти вдома. Що ви порадите жінці?

Про який аборт йде мова?

Задача 4

Хвора К. 30 років, лікується в гінекологічному відділенні з приводу виразкового кольпіту. Вам необхідно навчити медсестру процедурного кабінету як виконуються піхвові ванночки та показати цю процедуру.

Задача 5

Ви фельдшер ФАПу. До вас звернулася хвора, яка за призначенням лікаря лікується амбулаторно. Проведіть їй піхвову ванночку.

Задача 6

Ви працюєте в жіночій консультації. Вам необхідно асистувати лікарю при введенні жінці ВМЗ. Приготуйте все необхідне для цього.

Задача 7

Ви фельдшер ФАПу. До вас звернулася жінка з результатами онкоцитологічних досліджень. Проведіть їй онкопрофогляд.

Задача 8

В гінекологічному відділенні знаходиться хвора, якій призначено доопераційна підготовка – санація піхви. Приготуйте все, що треба та проведіть необхідну процедуру

Задача 9

В гінекологічному відділенні знаходиться хвора віком 55 років з частими матковими кровотечами неясної етіології. Зберіть набір інструментів, необхідний для вишкрібання жінки в даному випадку. Поясніть призначення кожного з них.

Задача 10

В гінекологічне відділення поступила хвора з підозрою на позаматкову вагітність. Приготуйте все необхідне для проведення інструментального підтвердження даного діагнозу. Поясніть призначення кожного з інструментів.

Задача 11

Через декілька хвилин Ви будете асистувати лікареві з приводу штучного переривання вагітності. Приготуйте необхідний для цього набір інструментів, поясніть призначення кожного з них.

Тести самоконтролю

1. Вкажіть місце введення тампона.
  - А. Переднє склепіння піхви
  - В. Праве бокове склепіння піхви
  - С. Ліве бокове склепіння піхви
  - Д. Заднє склепіння піхви
  - Е. Нижня частина піхви
2. На який час ставлять холод на низ живота?
  - А. 40 хвилин
  - В. 20 хвилин
  - С. 30 хвилин
  - Д. 5 хвилин
  - Е. 1 година
3. Яку кількість рідини використовують для зрошення піхви?
  - А. 1 літр
  - В. 500 мл

- C. 10-12 літрів
  - D. 100 мл
  - E. 2 літра
4. Який розчин використовують для зрошення піхви?
- A. Розчин фурациліну
  - B. Мінеральна вода
  - C. Настій ромашки
  - D. Перманганат калію
  - E. Настій шавлії
5. Яка мета вагінального спринцювання?
- A. Санація піхви
  - B. Стимуляція скорочення матки
  - C. Регенеративна дія
  - D. Імунокорегуюча дія
  - E. Самоочищення піхви
6. При якому захворюванні протипоказано проведення спринцювання піхви?
- A. Кольпіт
  - B. Ендоцервіцит
  - C. Ерозія шийки матки
  - D. Загроза переривання вагітності
  - E. Хронічний пельвіоперитоніт
7. В якому випадку показане спринцювання піхви?
- A. Маткова кровотеча
  - B. Під час вагітності
  - C. Кольпіт
  - D. Під час менструації
  - E. Гострий ендометрит
8. Яка температура лікувального розчину при теплому спринцюванні піхви?
- A. 37-38⁰С
  - B. 20-25⁰С
  - C. 30-32⁰С
  - D. 45-40⁰С
  - E. 50-55⁰с
9. Яка температура лікувального розчину при гарячих спринцюваннях?
- A. 37-38⁰С
  - B. 20-25⁰С
  - C. 30-32⁰С
  - D. 45-40⁰С
  - E. 50-55⁰с
10. Яка тривалість піхвової ванночки?
- A. 60 хв.
  - B. 5 хв.
  - C. 10-15 хв.
  - D. 30 хв.
  - E. 90 хв.
11. Яку процедуру необхідно провести перед введенням тампона?
- A. Кольпоскопію
  - B. Зрошення піхви
  - C. Піхвова ванночка
  - D. Гістероскопія
  - E. Бімануальне обстеження
12. На який час залишають в піхві тампон з лікувальним розчином?

- А. 12-24 год.
  - Б. 1 год.
  - С. 4 год.
  - Д. 10 год.
  - Е. 2 год.
13. При якому захворюванні найдоцільніше вживати настої кропиви дводомної?
- А. Альгоменорея
  - Б. Аменорея
  - С. Дисфункціональні маткові кровотечі
  - Д. Постгемарагічна анемія
  - Е. Запалення статевих органів
14. При якому захворюванні найдоцільніше вживати настої анісу, нагідок лікарських, рути, кмину?
- А. Альгоменорея
  - Б. Аменорея
  - С. Дисфункціональні маткові кровотечі
  - Д. Постгемарагічна анемія
  - Е. Запалення статевих органів
15. Яке дослідження необхідно зробити перед призначенням антибактеріальної терапії?
- А. Бактеріоскопічне дослідження
  - Б. Цитологічне дослідження
  - С. Бактеріологічне дослідження
  - Е. Спеціальне гінекологічне дослідження
17. Яких вимог необхідно дотримуватись при призначенні антибактеріальної терапії?
- А. Суворо дотримуватись призначень лікаря
  - Б. Тривалість лікування не перевищує 7-10 днів
  - С. До призначення терапії визначають вид збудника і чутливість його до антибактеріальної терапії
  - Е. Всі перераховані
18. Чим можна проконтролювати ефективність лікування гормональними препаратами в гінекологічній практиці?
- А. Спеціальне гінекологічне дослідження
  - В. Методи функціональної діагностики
  - С. Бактеріоскопічне дослідження
  - Д. Бактеріологічне дослідження
  - Е. Онкоцитологічне дослідження
19. Який препарат не відноситься до засобів, що стимулюють скорочення м'язів матки?
- А. Окситоцин
  - В. Гіфотоцин
  - С. Вікасол
  - Д. Ергометрин
  - Е. Метилергометрин
20. Як називається процедура купання в морі?
- А. Аеротерапія
  - В. Таласотерапія
  - С. Геліотерапія
  - Е. Грязелікування
21. Бальнеотерапія- це...
- А. Лікування ваннами
  - В. Лікування грязями
  - С. Лікування повітрям
  - Д. Купання в морі

- Е. Дія прямих сонячних променів
22. На якому курорті проводять лікування сірководневими ваннами?
- А. Хмельник
  - В. Миронівка
  - С. Біла Церква
  - Д. П'ятигорськ
  - Е. Немирів
23. На якому курорті проводять лікування радоновими ваннами гінекологічних хворих?
- А. Немирів
  - В. Синяк
  - С. Мацеста
  - Д. Сочі
  - Е. Хмельник
24. При якому захворюванні протипоказане грязелікування?
- А. Гострі запальні процеси гінеталій
  - В. Доброякісні та злоякісні новоутворення геніталій
  - С. Ендометріоз
  - Д. Порушення менструальної функції
  - Е. Все перераховане
25. При якому захворюванні показане грязелікування?
- А. Хронічні запалення статевих органів
  - В. Аменорея
  - С. Інфантилізм
  - Д. Трубна безплідність
  - Е. Все перераховані

Література

- Грищенко В.І., Щербини М.О. Гінекологія: підручник. - К.: Медицина, 2007.
- Мороз Л.О. Гінекологія: підручник. - К.: Здоров'я, 2002.
- Назарова І.Б., Пісарев А.А., Михайлов О.В. Медсестринство в гінекології: навч. посіб. - К.: Медицина, 2010.
- Степанківська О.В., Щербина М.О. Гінекологія: підручник. - К.: Здоров'я, 2010.
- Хміль С.В. Гінекологія: підручник. - Тернопіль: Укрмедкнига, 2006.
- Хохліч Т.І. Практикум з гінекології. - К.: Здоров'я, 2000.